MEMORIALE, ET SVMMARIVM
Nouiſſimorum Teſtimoniorum Sinenſium

In proſecutione Cauſæ Sinen.

Circa quoſdam ritus permiſſos Decreto Alexandri VII.

Edito 23. *Martij* 1656.

Et circa vſum vocum *Tien*, & *Xamti*, ac Tabellæ *Kim Tien*

SANCTISSIMO D. N.

CLEMENTI PAPÆ XI.

Oblatum

A' PP. FRANCISCO NOEL, ET GASPARO CASTNER Societ. IESV.

Procuratoribus Illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorum Epiſcoporum Macaenſis, Nankinenſis, Aſcalonenſis, & Andreuillenſis, & pro Miſſionibus Societatis IESV in Imperio Chinæ, & adiacentibus Regnis.

Die 27. Auguſti 1704.

Digitized by Google

Beatiſsime Pater.

1 EX primo noſtro Memoriali, & Summario, in quo quatuor Epiſcoporum nomine, omniumque Miſſionariorum Societatis in China exiſtentium, quamplura tum illorum, tum etiam aliorum teſtimonia ad Sanctitatis Veſtræ pedes humillimè prouoluti anno præterito exhibuimus, ſatìs ſuperque conſtare videbatur de veritate factorum, In Decreto Alexandri VII. expoſitorum, & eorum omnium, quæ ad plenam huius Sinicæ controuerſiæ declarationem pertinebant.

2 Interim verò nouiſſima nobis, & longè plurima ſuperuenerunt ipſorum Sinarum teſtimonia, quibus nouum, atque ingens lumen huic eidem Cauſæ adijcitur, & illa omnia, quæ anno ſuperiore produximus, tum declarantur magìs, tum validè confirmantur aduerſus ea, quæ duobus Obſeruationum libellis, nuper editis ſub nomine Illuſtriſſimorum DD. Cononenſis, ac Roſalienſis, primis illis ſcriptis noſtris obiecta fuere.

3 Hæc controuerſia duo continet capita: Vnum de Ritibus quibuſdam, Alexandri VII. Decreto permiſſis in honorem Confucij, ac mortuorum Progenitorum: Alterum de Sinicis quibuſdam vocibus, ad Deum verum compellandum adhibitis; quæ capita, licèt inter ſe diuerſa videantur, in eodem tamen principio conueniunt, cùm vtrobique quæratur, quæ ſit communis, & vera apud Sinas horum Rituum, harumque vocum ſignificatio.

4 Quantum igitur ad Ritus, tota quæſtio in eo eſt; num Sinenſes Confucio, & Progenitoribus defunctis vllam omnino diuinitatem, vllamque ſeu dignitatem ſeu poteſtatem humanâ maiorem tribuant? num eos colant vt Idola, aut alios quoſcumque ſpiritus, qui à Gentilibus cultu Religioſo coluntur? Num aliquid ab illis petant, vel ſperent? & an credant reſidere in Tabellis, aut ad eaſdem venire oblationum tempore eorum animas, vt fruantur ijs, quæ ad ſignificandum internum animi affectum, gratamque memoriam, ac deſiderium tum Diſcipulorum erga Magiſtrum, tum filiorum erga Parentes, illis offeruntur?

5 Quantum ad voces, duo ſunt, quæ diſputantur: Primum quid Sinæ, ſeu fideles, ſeu etiam Gentiles hoc tempore per vocem *Xam ti*, hoc eſt, *Supremus Imperator*, aliaſque ſimiles, ac potiſſimùm quid per vocem *Tien*, hoc eſt, *Cælum*, dum illud colendum eſſe dicunt, intelligant? Deinde, quid per literas illas

Kim Tien, ab hodierno Imperatore conſcriptas, & Patribus Societatis, donó datas, quibus vtiliter vſi ſunt complures etiam aliorum Ordinum Miſſionarij, ſignificetur?

6 Hæc omnia cùm ad merum factum pertineant, communemque Sinenſium, præſertim eorum, qui modò viuunt, intentionem & conſuetudinem; non aliunde meliùs, & efficaciùs, quàm ipſorummet Sinarum teſtimonio declarari, probarique poſſe credimus.

7 Ad hæc igitur comprobanda producimus in hoc nouo Summario, & Sanctitati Veſtræ reuerenter offerimus maximo numero Sinicos Teſtes, ex præcipuis illius magni Imperij Prouincijs, atque ex ſingularum Prouinciarum primarijs Ciuitatibus; pleroſque litterarum profeſſione conſpicuos; multos etiam Mandarinatibus, Præfecturis, aut alijs dignitatibus, vel officijs inſignes, prout videre eſt in *hodierno Summario num.* 1. *poſt litt.* *Y*. & alibi paſſim. Exhibemus autem non ſolùm Chriſtianos, ſed etiam Gentiles, quos nemo iure ſuſpicabitur, vllo Partium ſtudio, vel in gratiam Ieſuitarum ea pronunciare voluiſſe, quæ ipſi ſcirent, communibus ſuæ ſcholæ principijs opponi: Eos autem omnes inter ſe omnino conteſtes damus, & quamuis ex diuerſis locis atque Prouincijs, magno tamen conſenſu, & clariſſimis verbis præcipua quæque huiuſce controuerſiæ capita explicantes.

8 Sed quod maximi faciendum eſſe videtur, plerique Chriſtiani teſtimonium ſuum iuramento confirmant, & quidem ante omnia disertè proteſtantes, ſe bene percipere, quanta ſit iuramenti vis, & obligatio, vt in *Summario num.* 1. *litt.* *Y*. *num.* 3. *litt.* *M*. negantes quoque, ſe eos eſſe, *qui falſo iuramento ſecundum Dei præceptum audeant infringere*, vt in *hoc Summario num.* 3. *litt.* *KK*., *& num.* 5. *litt.* *Y*.; Item dicentes, *ſe ſtantes coram Deo iurare, omnia eſſe veriſſima, & certiſſima*, vt in *Summario num.* 3. *litt.* *K*. & iuramentum emittere *ante Altare Dei*, in *eodem Summario num.* 3. *litt.* *BB*., *& HH*. aut tanquam ante *Sanctitatem Veſtram* exiſtentes; alijſque extraordinarijs, grauiſſimis, & Sanctiſſimis verbis iuramenti ſui Religionem; quantùm poſſunt, augentes, *dicto Summario num.* 3. *litt.* *N*. *AA*. *LL*. *XX*. *num.* 5. *litt.* *A*. *P*. Neque ſemel tantum iuraſſe contenti, præter generale iuramentum, quod initio protulerunt, ad ſingula, quæ proponunt, puncta iterum iurant, atque ità præſtitum teſtimonium alio tandem iuramento confirmant, *Summario num.* 1. *litt.* *Y*. *num.* 3. *litt.* *AA*. *litt.* *LL*. *num.* 5. *litt.* *Y*.

9 Ea igitur primo loco Teſtimonia indicabimus, quæ faciunt ad vocum Sinicarum declarationem, vt eumdem ſequamur ordinem,

Digitized by Google

nem, quem tenuerunt Auctores obſeruationum. Sic enim fiet, vt dum confirmamus ea, quæ in prioribus ſcriptis noſtris propoſita ſunt, eadem operâ nouas iſtorum Dominorum obiectiones obiter refellamus. Has nihilominus in noſtra, quam mox daturi ſumus, reſponſione pleniùs refutabimus, inhærendo ſcilicet ſingularum obſeruationum veſtigijs, clareque oſtendendo, quotquot in eis afferuntur Textus, præſertim è libris Sinicis, aut nihil ad rem facere, aut potiùs contra Aduerſarios pugnare, aut mutilos, corruptoſque afferri, aut tandem falſa interpretatione in alienum à mente Authoris ſenſum detorqueri; vt etiam inde credibiliùs fiat, vtriuſque Obſeruationum libelli eumdem fuiſſe Authorem Illuſtriſſimum D. Maigrot, vt ipſemet in principio ſui Opuſculi ſatis declarat *pag. prima*, *&* *ſecunda*, & hos libellos ab illo in China conſcriptos fuiſſe, priùs quàm ſciret, venturos Romam Miſſionarios, qui factas ijſdem Textibus fraudes patefacere poſſent.

10 Iam verò quæſtio de Sinicis vocibus penè confecta videbatur, tot nouis documentis anno præterito allatis. Nam præter clariſſima tot Epiſcoporum, & Miſſionariorum teſtimonia, ſufficere videbatur, ad tollendam omnem hac de re dubitationem, publica, & authentica Imperatoris Sinici Declaratio de facto proprio, hoc eſt, de vocum quibus ipſe vtitur; ac de literarum à ſe conſcriptarum vero ſenſu teſtantis; nec erat, cur ampliùs dubitaretur, quin per hæc nomina *Xam ti*. (Supremus Dominus) ac *Tien* (Cælum) ſecundùm legitimam Sectæ litterariæ doctrinam non viſibile vel materiale Cælum, nec inanima, & materialis Cæli virtus, ſed ipſe Cæli, Terræ, rerumque omnium Auctor, ac Dominus indicaretur, atque inuocaretur à Sinis. Eumdem quoque Supremum Dominum, ſub his nominibus ab Imperatore coli, vel ideo credendum erat, quia Imperator ipſe dicebat.

11 Authores tamen Obſeruationum pernegant, id reuera dixiſſe in ſua Declaratione Imperatorem; Quin malæ fidei accuſant Patres Societatis, quòd voces Sinicas *Ken Tuen Chu çai* in Sinico illius declarationis exemplari poſitas, Latinè interpretati ſint ***authorem, ac Dominum***; cùm his vocibus, non niſi ***virtutem*** materialem aliquam, cæcam, & inanimem in Cælo ***prædominantem*** apud litteratos Sinas intelligi, Authores iſti contendant.

12 Verùm hæc noua iſtarum vocum interpretatio, omnium ferè Miſſionariorum, atque ipſorum etiam Sinarum authoritate reijcitur; Habemus enim hìc Romæ complures libros, ſeu Catechiſmos Sinicos, non ſolùm à Miſſionarijs Societatis; Sed etiam à Religioſis Sancti Dominici, ac Sancti Franciſciſci conſcriptos,

Digitized by Google

ſcriptos, in quibus omnibus has ipſas voces, *Chu çai, ad verum, ac viuum rerum omnium* Dominum ſignificandum, vſurpari manifeſtum eſt; In hunc enim ſenſum adhibentur à R.P. Varo Dominicano in ſuo Tractatu *Ci Pien cap.*8. circa initium, à *P. Thoma Maior* in libro, cuius titulus, Symbolum Fidei, & Doctrinæ Chriſtianæ pag. 46. fac. 1. à *P. Ioanne à S. Thoma* in libro *Xing Kiao ye muen* approbato à Patre, cuius nomen Sinicum eſt *Su Fang çie* tomo 1. fol. 1. Item ex familia S. Franciſci à *P. Pinnuela* in tractatu *ço Hoej* approbato à Patre *Antonio à S. Paſchali, P. Iacobo Tarrin, & P. Nauaro pag.*1. & alibi. Et in tractatu de Baptiſmo ſcripto à *P. Franciſco de Conceptione*, & approbato ab ijſdem *pag.*1. *fac.*2. & alibi. Item à P. Antonio à Sancta Maria in tractatu *Tien yu yn fol.*2. *fac.*2., Vt nihil hîc dicamus de plurimis noſtrorum Miſſionariorum libris, in quibus hæc vox, *Chu çai*, creberrimè in eumdem ſenſum vſurpatur. Quod præcipuè factum eſt à R. P. Matthæo Riccio, Sinicæ Miſſionis fundatore, in ſuo illo libello *Tien Chu Xe y* nuncupato, quo hactenus omnes aliorum ordinum Miſſionarij plurimùm vti conſueuerunt, & iteratis typis imprimendum curarunt. Hunc P. Riccij librum, qui totus eſt in probanda veri Dei exiſtentia contra vanos, & impios Atheorum errores, illuſtri præconio exornauit Princeps Imperatoris filius, ac deſignatus Hæres Imperij: in *Summario Num.*2. *litt.B.*, & concordant plurimi Teſtes Chriſtiani in *Summario num.* 3. *litt.VV.* Hos autem omnes libros, & Catechiſmos, *Deum verum* ſub hoc nomine, *Chu çai*, colendum proponentes, comburere oporteret, ſi ſecundùm Illuſtriſſimi Roſalienſis interpretationem, per hoc nomen, nonniſi materialis aliqua Cæli virtus ſignificaretur.

13 Sed quantùm ille fallatur, & quæ ſit vera huius nominis, *Chu çai* apud Sinas ſignificatio, ipſimet Sinæ litterati, tùm Chriſtiani, tum Gentiles abundè teſtantur; & hoc quidem *num.*5. *litt.HH.* Litterati Chriſtiani his verbis declarant: *Iurati dicimus, hanc vocem* Tien, *vel* Cælum *habere duplicem ſignificationem, Materialis, & Immaterialis. Quoties dicitur,* Chu çai, vel Creator, Xang Ti, Supremus Dominus, *& ſimiliter, idem eſſe, ac dicere rerum omnium verum Dominum, quem Chriſtiani,* Tien Chu, *appellant, ideſt,* Cæli Dominum. Idem teſtantur alij Chriſtiani iurati *num.* 3. *litt. Q. HH. num.* 6. *litt. B.*, item alij non iurati *num.* 6. *litt. G. M. T.* RR. *num.* 9. *litt. F.* & Gentiles *num.* 4. *litt.L. num.*7. *litt.D. LLL. K* 4. *X* 4. *E* 5.

14 Quod autem per has voces, *Xam ti*, & *Tien* intelligatur non aliquid materiale, ratione carens, & inanime, ſed Ens ſummum, Perfectiſſimum, ſumma Prouidentia, atque Intelligentia præditum,

tum,

Digitized by Google

tum, rerumque omnium conditor, ac gubernator, quem in noſtris Catechiſmis explicamus Deum verum, & viuum, conteſtantur plures Chriſtiani iurati in hoc *Summario num.* 1. *litt. Q. num.* 3. *litt. G. P. GG. MM. num.* 5. *litt. E. & litt. V.*, vbi hæc quindecim Chriſtianorum iuratorum verba referuntur. III. *Iuramentum. Appellationes,* Tien, *&* Xang Ti, *quæ apud Sinas vſurpantur, ſunt per antiquos libros ad nos vſque tranſmiſſæ: earum autem legitimus ſenſus is eſt: Supra Cælum exiſtere ſummè Pium, ſummè Miſericordem, Omnipotentem, Omniſcium, qui bona præmijs afficit, mala punit, VERVM MODERATOREM, & DOMINVM, nec vllatenus eiuſmodi nominibus colitur flauo cæruleum, & materia, ac figura conſtans Cælum, quod intuemur.* Similia dicunt alij *num.* 6. *litt. A.* ac alij abſque iuramento idem affirmant *num.* 6. *litt. T. EE. RR. num.* 9. *litt. D. & E.* Conſentiunt quoque Litterati Gentiles ſub *num.* 2. *litt. C. num.* 4. *litt. K. num.* 7. *litt. B. D. E. F. I. AA. II. BBB. GGG. LLL. QQQ. KKKK. XXXX. EEEEE.*

17 Præterea has voces *Xam Ti* (Supremus Imperator,) & *Tien* (Cælum,) ſecundùm ſuum genuinum ſenſum idem prorſus ſignificare, quod ſignificat hoc nomen *Tien chu* apud omnes Sinas Chriſtianos, affirmant iurati Chriſtiani triginta & vnus, *in Summario num.* 3. *litt. GG.* ſic aſſerentes = *Quod in Libris Claſſicis antiquis Sinenſibus dicitur* Tien (*Cælum*) *dicitur* Xam ti (*Supremus Imperator,*) *voces eſto diuerſæ ab illa, quæ in Sancta Lege dicitur* Tien chu (*Cæli Dominus,*) *intentum tamen, ſiue ſenſum genuinum eundem eſſe abſque vlla differentia*; ſimilia habent alij *num.* 3. *litt. MM. num.* 5. *litt. F. H. & HH. num.* 6. *litt. A.* Conſentiunt quoque Litterati Gentiles cum ipſo Principe Regni hærede *num.* 2. *litt. C. num.* 4. *litt. K. num.* 7. *litt. G.*, vbi viginti Gentiles Doctores ſimul ſubſcribunt, & alij *ſub litt. KKKK.*

18 Plerique etiam horum Teſtium declarant, *Xam Ti* Supremum Imperatorem in Cœlo dominari, ſicuti in aula ſua, totoque Imperio dominatur Imperator: Ita enim quindecim iurati Teſtes Chriſtiani *in Summario num.* 5. *litt. E.* loquuntur: *Nos, dum Imperatorem appellamus, non modò Supremum Dominum, Auguſtum, Supremum, Supremum Regem dicimus; Sed & aliquando* Pi hia, *ſeu infra eius Throni gradus; aut* Chao ting, *ſupremam eius Palatij aulam nominamus: quo manifeſtum ſit, cur pariter* Xam ti, *ſupremum Imperatorem, aliquando Cæli nomine nuncupemus: eadem eſt enim ſermonis proprietas, atque cùm Principem noſtrum* Chao Ting, *ſeu Supremæ Palatij Aulæ nomine nuncupamus. Porrò* Xam ti *cùm à nobis appellatur, ipſum Deum, ſeu* Tien Tchu (*Cæli Dominum*) *appellari, minimè*

Digitized by Google

dubium eſt. Idem teſtantur alij Chriſtiani non iurati *num. 6. litt. T.*, *& litt. FF.*, *& num. 9. litt. E.* Itemque viginti Litterati Gentiles, qui vnanimiter in eundem ſenſum ſubſcribunt *num. 7. litt. H.* Præterea varias alias appellationes Deo Opt. Max. conuenientes apud Sinas exiſtere complures aſſerunt *n. 1. litt. R.*, *& num. 3. litt. F.*

19 Huiuſmodi etiam vocibus veteres Sinas verum Deum ſignificare voluiſſe, cuius illi aliquam notitiam habuerint, teſtantur Chriſtiani quinquaginta iurati *num. 1. litt. Q.*, *alijque num. 6. litt. N.*, *& num. 10. litt. E.*

20 Denique, tametſi probarent Aduerſarij, Sinas infideles per hæc verba ſignificare quandoque velle mortuam illam Cœli virtutem, quod tamen nunquam probabunt, nihilominus quin per has voces, à Chriſtianis prolatas, Gentiles ipſi intelligant, animoque concipiant Deum, quem Chriſtiani colunt, nemo negabit. A centũ enim, & viginti annis Chriſtiani has voces vſurpantes, ſimul in ſuis Catechiſmis, & Libris toto Imperio paſſim ſparſis, abundè declarant, quid per illas ſignificent. Nunc autem prohibere Fidelibus vſum omnem huiuſmodi vocum ad verum Deum compellandum, præterquam quòd difficillimum eſſet, tam longæuam conſuetudinem abolere, id multa, & magna incommoda afferret; vti etiam declaratur *ſub num. 1. litt. S. & num. 5. litt. M. & N.* Præſertim quia experientia ipſa compertum eſt, vſu talium nominum faciliùs attrahi Sinas Gentiles, & ad Chriſti Fidem conuerti, vt conteſtantur plures Chriſtiani *num. 1. litt. V. num. 3. litt. GG. num. 5. litt. O.* Id quoque de ſe ipſis olim teſtati fuerant plures Miſſionarij in ſuis Opuſculis iam impreſſis.

21 Quiſquis ergo conſiderauerit tot clariſſima teſtimonia, tum quæ ſuperiùs adduximus ex hodierno Summario, tum quæ in Summario anni præteriti adducta ſunt, præſertim *à pag. 106. vſque ad pag. 116.*, *& à pag. 129. vſque ad pag. 136.*, valdè ſtupebit, Authores obſeruationum velle, vt hæc omnia non in ſenſu proproprio, & obuio, ſed in ſenſu improprio, & metaphorico intelligantur; vtque per illas ſublimes, nobiles, & vero Deo ſolùm dignas loquutiones, non niſi bruta, & inanima Cœli virtus ſpecioſis metaphoris deſcribatur. Et quænam poterunt inueniri verba tam clara, tam expreſſa, quæ ſi cauillari liceat, non huiuſmodi reſponſionibus obſcurentur? Quibus Sac. Scripturæ verbis, quantùmuis planis atque dilucidis, poterimus hæreticos conſtringere, à quibus illi non ſe facilè extricent, dicendo, hæc non in ſenſu proprio, ſed alieno, & metaphorico intelligenda eſſe?

22 Ex dictis autem facilis eſt ſuperiùs propoſitæ de cultu Cœli, ac

de

Digitized by Google

de litteris *Kim Tien* quæſtionis explicatio. Quod enim ab ipſo Imperatore, alijſque genuinæ Sinarum Doctrinæ Sectatoribus non colatur materiale Cœlum, teſtantur Gentiles ipſi *num.* 7. *litt. XXXX.*, & varijs alijs ſupracitatis locis, itemque Litterati Chriſtiani *num.* 3. *litt. NN.*, *&* *num.* 6. *litt. T. II.*, *&* *num.* 10. *litt. D.* Quodque Sinenſes nullatenus colendam eſſe intelligant Cœli virtutem, quæ *Ly*, aut *Tai Kie* appellatur, vti autumant DD. Aduerſarij, expreſsè declarat vnus Litteratus *in Summario num.* 4. *litt. I.* ſic loquens: *Itaque Imperator Hominum Dominus, huius Supremi Domini eximia beneficientia in primis ſciens, memorque, duas has voces,*King Tien,*Tabellæ inſcripſit, vt doceret omnium terrarum Homines, ſeu Magiſtratus, ſeu plebeios, colendum Cœlum, minimè verò illud Cœlum aut Cœruleum, aut figuratum, aut materiale* Ki, *aut* Ly, *aut* Tai Kie; *Et paulò infra; Quomodo igitur Imperator dicens hæc verba*: Cœlum cole King Tien, *non ſignificauit Cœli Dominum,*Tien chu, *eſſe colendum? & quiſnam poteſt eſſe in hoc dubitationis locus?*

23 Similem autem Litterarum *King Tien* explicationem tradunt etiam viginti Litterati Gentiles *num.* 7. *litt. F. & I.* quinque item Doctores Chriſtiani iurati *num.* 6. *litt. B.*, qui cum priùs dixiſſent, per litteras *Tien*,& *Xam Ti*,intelligi omnino id,quod Dei Lex appellat duabus Litteris,*Tien chu*,Cœli Dominus,ſubiungunt: *& hinc* King Tien *venerari* Cœlum, King Xang Ti *venerari* Supremum Imperatorem: King Lao Tien ye,*venerari* antiquum Cœleſtem Dominum, *omnia pariter ſunt venerari vnum maximum Dominum, & Gubernatorem. Et hæc iuxta noſtrum proprium ſenſum vniuerſalis, & communis explicatio eſt talis.*

24 Iam quod attinet ad alterum controuerſiæ huius caput circa ritus quoſdam, decreto Alexandri VII. permiſſos, atque in primis circa ritus maiorum defunctorum, prænotandum eſt, nos hîc agere tantùm de ijs ritibus, quæ *pro inuiolabili more* à Sinis obſeruantur, vt in relatione eidem decreto Alexandri VII. inſerta dicitur; Multa enim in his ritibus vel priuata cuiuſque ſuperſtitione, vel Bonziorum artibus immiſceri, quæ ab ipſiſmet Sinis, tanquam illegitima repudiantur, & in prædicta relatione expreſsè aſſeritur, & conteſtantur quinquaginta Chriſtiani iurati, in hoc *Summario num.* 1. *litt. O.* his verbis: *Verum alij etiam ſunt Ritus quidam, quos non audemus itidem cum iuramento propugnare; neque enim Sinæ omnes obſeruant genuinos Imperij ritus. Et verò præter eos, quorum mentem Secta peruerſa addicta Cultui Idoli* Foe *peruertit, ſunt bene multi homines ſtolidi, qui auitam colendi Progenitorum rationem, ac Ritum cum*

Ritibus Sectarum Foe, *&* Tao *ſic permiſcuerunt, vt à vero & legitimo Ritu defecerint, & modus, quo ſiue Confucium, ſiue Maiores defunctos colunt, non ſit habendus pro legitimo, & genuino Sinarum cultu*. Similia habentur *num. 6. litt. E.* Idem etiam iiſdem ferè verbis dicunt vigintiſeptem Litterati Gentiles *num. 7. litt. T.*, & alij quadraginta, & vnus Gentiles *num. 7. litt. K. S.* qui vbi præcipuos ritus exponunt, ita loquuntur: *Quidquid præterea vndecumque reprobandum, vel vanum additur, prorſus non congruit cum Imperij Sinici magna doctrina, neque eſt Regni Sinenſis communis ſenſus. Hinc nullum fundamentum eſt illud explicandi, nullum fundamentum illud credendi.*

25 Hæc autem maximè attendenda ſunt, ſemperque præ oculis habenda in horum Rituum examine, ne certa cum incertis, ne illa quæ priuatim ab aliquibus fiunt, vel ex aliarum Sectarum ſuperſtitionibus immiſcentur, cum ijs, quæ communiter, & ſecundùm Regni doctrinam, & INVIOLABILI MORE ſunt obſeruanda, confundantur; vt prorſus hæc omnia confundunt, & ſine vllo diſcrimine proponunt Aduerſarij: Id quod ſatis conſtare poterit comparanti ea, quæ iſti Domini affirmant de Ritibus ſolemnibus Confucij, & Mortuorum cum his, quæ circa eoſdem Ritus teſtantur 41. Litterati Gentiles *in Summario n. 7. litt. S.*

26 Quæ verò illi in prima ſecundi capitis obſeruatione adducunt, ad probandum, hos Ritus pro veris Sacrificijs reputandos eſſe, quia nomine *Cy* denotantur à Sinis, aſſerentes, hoc nomine ſolum propriè dictum *Sacrificium* ſignificari, vix videntur digna, quæ refellantur, cùm notiſſimum ſit in totâ Chinâ, plures Cæremonias, & oblationes, etiam viuis quandoque exhibitas, & indubitanter politicas, hoc eodem nomine *Cy* nuncupari; vt in alijs ſcriptis, Librisque Societatis oſtenſum fuit, & copioſiſſimè demonſtratur in nouiſſimo tractatu P. Philippuccij indicato *in primo Summario num. 6. litt. GG. toto capite* 5. quem ille tractatum ante multos annos conſcripſerat aduerſus Librum Patris Varo, eaſdem difficultates proponentis, quas modò, tanquam nouas, Authores obſeruationum proponunt. Sed hæc etiã obiectio pleniùs, ac diſtinctiùs refelletur in noſtra reſponſione ad iſtorum dd. Obſeruationes.

27 Deinde in ſecunda Obſeruatione ſecundi capitis multum laborat Auctor, vt vim Regiæ declarationis eludat, qua definitur, obiectum, ac finem harum Cęremoniarum non eſſe alium, niſi filialem affectum, gratamque memoriam erga defunctos Progenitores; Sic enim in exemplari Sinico huiuſce Regiæ Declarationis dicitur: *fieri oblationes Defunctis Maioribus, SOLVMMODO ad prodendum erga illos amoris, ac deſiderij affectum &c.* & infra:

ſta : *hos ritus fieri TANTVM MODO , vt poſteri penitus oſtendant ſuum erga Maiores , & propinquos affectum , & eorum memoriam*. His verbis *SOLVMMODO , & TANTVMMODO* , quibus vſus eſt Imperator , ab obiecto harum funebrium Ceremoniarum omnis ſuperſtitionis vmbra penitus remouetur. Quare aliena omnino ſunt , quæ hoc loco congerunt Aduerſarij de honoribus , & Sacrificijs Eucharisticis, quæ Dijs, aut Heroibus ſuis etiam cæca Gentilitas offerebat, ad grati animi ſignificationem ob beneficia ab illis accepta . Nam Gentiles non ob hoc *SOLVMMODO , & TANTVMMODO*, hoc eſt ſolùm grati animi causâ ſuos Deos honorabant , neque hic erat finis vnicus eorum cultus atque pietatis in Deos ; Colebant enim illos non tàm ob beneficia, quæ iam ab eiſdem , cum eſſent homines, perceperant , quàm ob ea , quæ ab illis , iam mutatis in Deos , ſe percepturos ſperabant ; nec tam præteritorum geſtorum memoria , quàm præſentis in illis excellentiæ , ac poteſtatis opinio , hæc illis religioſa populorum obſequia conciliabat .

28 Quod autem defuncti Progenitores non ex alio fine , quàm filialis affectus atque memoriæ , colantur à Sinis , præter hoc illuſtre Sinici Imperatoris teſtimonium , & alia , quę in primo Memoriali produximus *à num.* 42. *ad num.* 49. *item num.* 57. , conteſtantur in hoc *Summario Litterati Chriſtiani cum iuramento n.*1. *litt. L. num.* 3. *litt. X. litt. QQ. num.* 5. *litt.K. litt.S. litt.FF. num.* 6. *litt. C. num.* 8. *litt. B.* Sine iuramento autem *num.* 5. *litt.KK.n.*6.*litt.I.BB.DD.MM.PP.n.*9.*litt.G.n.*10.*litt.C.* Gentiles verò *num.* 7. *litt. K. litt. CC. litt. KK. litt. OO. litt.DDD. litt. III. litt. NNN. litt. SSS. litt. TTT. B.*4. *G.*4. *M.*4. *O.*4. *T.*4. *B.*5. *I.*5.

29 Quæ verò eadem Obſeruatione ſecunda proponuntur plura ſimilitudinis capita inter has funebres oblationes erga defunctos maiores , & inter religioſa erga Cœlum , ſeù Spiritus Sacrificia , ea omnia alibi fusè , & ex profeſſo demonſtrabimus , abſque ſolido fundamento proponi , inſuper totidem ferè exhiberi poſſe vera diſcriminis capita , inter huiuſmodi oblationum genera , vt propterea immeritò , ac falsò reponant Aduerſarij in verorum Sacrificiorum numero has Maiorum defunctorum cæremonias .

30 Et quidem quantum diſtet à vera Sinenſium Doctrina illa , quam comminiſcuntur Aduerſarij , ſimilitudo inter Sacrificia Spiritibus oblata , & oblationes factas Progenitoribus, abundè declarat vnus Litteratus Gentilis in hoc *Summario num.*7. *lit. PPP.* , his verbis = *Quandoque inueniuntur ignorantes , & rudes homines , qui dicant , cultum Magiſtrorum , & Auorum , eſſe eiuſdem ordinis cum cultu Cæli ; tales habent quidem humanum cor-*

Digitized by Google

pus ; ſed brutarum animantium cor . Quomodo illorum verba re-ſutari merentur ? eadem inter cultum defunctorum , & cultum Cæli , ſeu Spirituum differentia oſtenditur in hoc *Summ.num.7. lit.DD. RR. CCC. FFF.*

31 Quod autem ſpectat ad deprecationes erga defunctos,quas Aduerſarij his ritibus miſceri , hactenus tam confidenter aſſerebant ; iam Illuſtriſſimus Roſalienſis , poſtquam recitauit ea Regiæ Declarationis clariſſima verba = *Nec arbitramur , ſecundùm Librorum Sinicorum , ſeu Litteratorum ſenſum , illos (defunctos maiores) rogari , vt protegant* ; dat aliquo modo manus , & ſic obſeruationem tertiam exorditur = *Quamuis facilè conceſſerim, in ſacrificijs , ſeu oblationibus ordinarijs , de quibus hìc à Patribus Societatis ſermonem haberi arbitror, morem non obtinere, vt aliquid expreſsè petatur &c.*

32 Illuſtriſſimus D. Roſalienſis addidit hìc ex ſuo capite illam particulam *expreſsè* , dicens = *Expreſsè petatur*, ad limitandam Imperatoris Sententiam, abſolutè negantis, *rogari* Maiores defunctos , *vt protegant* ; ſed tamen hac qualicumque confeſſione euertit omnes antiquas aduerſus Ieſuitas accuſationes , ac præſertim eas , quas D.Charmot eius Procurator afferre non dubitauit, dum in ſcripto Sacræ Congregationi exhibito , quod habetur in Hiſtoria cultus Sinenſium *pag.15. num.* 32. vehementer accuſat P. Martinium , eò quia in ſua expoſitione *ſiluit* , *ad ſingulos penè hos actus* (nempe ordinariarum oblationum erga defunctos) *preces in Ritualibus Libris præſcriptas adhiberi* ; Quique deinceps *pag.17. num.*38. = *Sinas* (inquit) *in adhibendis illis cultibus , bona huius vitæ ſperare , & petere , certiſſimum eſt; quod tamen in expoſitione ſua negauit Martinius ; Id patet ex claſſicis eorum Libris tum antiquis , tum recentibus, quorum verba clariſſima refert P. Franciſcus Varo in tractatu à me ſæpe citato .* Sed dum Illuſtriſſimus Roſalienſis admittit hac ſaltem in parte verba Regij Decreti , nempe *ſecundùm Librorum Sinicorum , ſeu Litteratorum ſenſum,minimè rogari Maiores defunctos* , iam fatetur , ſuum Procuratorem à vero aberraſſe , & ea quoque *clariſſima verba* Patris Franciſci Vari prorſus euaneſcere .

33 Sed præterea fateatur oportet , veriſſimum eſſe id , quod ponitur in Relatione P. Martinij , inſerta decreto Alexandri VII., nempè quod *Sinæ nullam diuinitatem animabus defunctorum concedant , nihil abillis petant , aut ſperent* , è contrà omnino falſum eſſe id , quod aſſeruit P. Io: Baptiſta de Morales in ſua Relatione inſerta decreto Innocentij X. quæſito 9. his verbis = *Vnde ante Altare proſtrati* (ſcilicet Chinenſes) *dum ex doctrina tradita à Confuſio ſtatis temporibus ſolemnes* Cæremonias peragunt

in

Digitized by Google

in aulis Progenitorum, *deprecationes multas faciunt, poſtulantes ſanitatem, longam vitam, abundantiam fructuum, filiorum multiplicationem, proſperitatem magnam, & vt ab omnibus aduerſitatibus liberentur*. Quare vel ex hoc vno colligi poteſt, vtra ex his duabus relationibus magis veridica ſit; an ea, quæ decreto Innocentij X., an verò altera, quæ decreto Alexandri VII. inſerta fuit.

34 Hæc autem illuſtrantur adhuc magis, & confirmantur ex nouiſſimis teſtimonijs, in hoc *Summario productis*, atque in primis nihil omnino peti, & orari à defunctis, atteſtantur plures Litterati Chriſtiani iurati *num.1. lit.M. num.3. lit. FF.*, *& lit. SS. num.6. lit.C.* non iurati autem *num. 6. lit. P.*, *& lit. V. lit. GG. MM. num.9. lit.K. num.10. lit.C.* Gentiles item *num.7. lit.DD. LL. TT. EEE. OOO. TTT. N 4. D 5.*

35 Immo nihil omnino ſperari à defunctis clarè teſtificantur cum iuramento Chriſtiani *num.1. lit.K. num.3. lit.DD. num.5. lit.EE. num.6. lit.C.* non iurati verò *num.6. lit.AA.*, *& GG.*, Gentiles quoque *num.7. lit.S. DD. KK. EEE. KKK.*, *& I 4.*

36 Sed & intentionem quoque ipſam aliquid à Parentibus petendi ab his ritibus remoueri teſtantur Chriſtiani iurati *num.5. lit.CC. & lit.FF.* non iurati *num.6. lit.LL.* Gentiles item *num.7. lit.M. lit.D 4. P 4.*

37 Quare cum tot teſtimonijs clariſſimè, & euidentiſſimè pateat, non ſolùm nihil expreſsè *peti*, aut *rogari* à Progenitoribus defunctis, ſed etiam nihil ab illis *ſperari*, immò & omnem ab his ritibus excludi internam voluntatem, atque intentionem quidquam petendi, præcluduntur omnia Aduerſariorum effugia, omneſque, quas nimis ſubtiliter excogitauerant, diſtinctiones, ad tuendum, his ritibus admiſceri, ſin minùs expreſſas, ſaltem tacitas aliquas petitiones, ſpem aliquam, atque expectationem fælicitatis obtinendæ à defunctis maioribus. Et quidem quid opis, aut fælicitatis ab ijs expectaretur, quibus ſecundùm veram Sinenſium Sententiam nulla poteſtas tribuitur, vt affirmant Chriſtiani iurati in hoc *Summ. num.5. lit. T.* non iurati *num. 6. lit.K.*, *& lit.BB.* Item Gentiles *num.7. lit.ZZZ.*

38 Præterea friuolum eſt, quod hic Author Obſeru. proponit, nempe priuatæ tantùm, non autem publicæ incolumitatis petitiones in his ritibus interdici. Nam cùm Imperator ipſe omneſque adducti Teſtes abſolutè ſine vlla diſtinctione ab his ritibus petitiones excludant, quo iure licuit Illuſt. Domino de Lyonne hanc nouam petitionum diſtinctionem inducere, aliaſque ex illis interdictas, alias permiſſas aſſerere? Præterquamquod abſurdum videtur, vt permittatur Sinenſibus poſtulare à ſuis Progenitoribus publica bona, non autem priuata; Id certè nec vllo

Digitized by Google

ſo Sinico textu comprobatur, & ijs quoque, quæ Aduerſarij aſferunt, aliarum Nationum exemplis opponitur. Romani enim Græcique, Lares ſuos, atque Penates, quibus iſti Domini comparant defunctos Sinarum Progenitores, non in publicis, ſed in domeſticis tantùm neceſſitatibus, ac priuatim orare ſolebant, illiſque nonniſi pro ſua, ſuæque Familiæ ſalute, ac fælicitate preces offerre.

39 Dum verò Illuſtriſſimus Roſalienſis hìc varias ex Regio Rituali collectas precationum Odas congerit, id magìs ad pompam, quàm ad cauſam facit, cùm hæ tantùm ſint loquutiones poeticę, vt ipſe Illuſtriſſimus D. Maigrot non diffitetur, cumque notum ſit, quanta ſit in hac re poetarum licentia, nullum ex illis Odis validum argumentum deſumi poteſt in ea, de qua hic agitur, controuerſia. Aliæ verò, quæ de Principe *Cheu cum ibidem num.* 124. referuntur deprecationes, manifeſtum eſt, eas non ad communes Progenitores dirigi, ſed ad eos tantum Regios Proauos, quos à Sinis in Diuorum numerum relatos, & ſpecialiter cultos fuiſſe, certa fuit, non ſolum PP. Societatis, ſed etiam aliorum Miſſionariorum Sententia, quæque ex ipſo hodierni Imperatoris teſtimonio, qui ab Illuſtriſſimo Roſalienſi refertur, luculenter confirmatur. Cæterùm quòd Romani vota facerent Romulo Vrbis Conditori, quòd Auguſtum, ac reliquos Imperatores ſolemni Apotheoſi iam conſecratos publicè orarent; quòd Græci etiam Theſeo, vel Herculi, aut Baccho ſupplicarent; an propterea dicendum eſt, morem fuiſſe communem Romanorum, atque Græcorum, quemlibet ex Maioribus ſuis defunctis ſuppliciter deprecari?

40 Nihilo autem minùs negocij faceſſebat Aduerſarijs Imperatoris Declaratio circa mortuorum tabellas, contra quas tot antea criminationes, tot conuicia, diſperſis vndique libris, conijciebantur; quaſque Accuſatores contendebant haberi à Sinis, vt domicilia, & quaſi nidulos animarum; ideoque, vt vera Idolorum ſimulacra, abijciendas, ac deteſtandas eſſe fidelibus; Imperator tamen ſolemniter declarauit in ſuo Decreto, *illam tabellam, quæ Auis, & propinquis erigitur, non vſurpari, quòd putent eorum animas in illis reſidere, ſed ſolùm, vt illos repreſentent quaſi ibi adeſſent.*

41 Obſeruationum Author, vt ſeſe ab hoc loco ſanè moleſto, ac difficili, quocumque modo expediret, callidè omiſſis prioribus illius declarationis verbis, nimirum, *tabellas non vſurpari, quòd putent eorum* (ſcilicèt Auorum) *animas in illis reſidere*, tantùm examinanda ſuſcepit verba ea, quæ ſequuntur, *nempe ſolùm vt illos repreſentent quaſi ibi adeſſent*; Vbi in Sinicis verbis *yu Chai, quaſi adeſſent*, multa, & magna myſteria rimatur, eòque tan-

tandem totus eius conatus dirigitûr, vt probet, Sententiam Imperatoris eſſe, non quidem abſolutè negare in his tabellis *eſſe*, *vel reſidere* animas Proauorum, ſed ſolùm negare, talem animarum præſentiam, qua illæ ſpectabiles adſint, ac reſideant in tabellis, itaut à ſuis filijs, ac nepotibus cerni, tangique poſſint; *Nam* (inquit Dominus de Lyonne) *defunctorum animas tempore Sacrificij ad tabellas accedere, certa eſt Sinarum opinio*.

42 Ergo Sinicus Imperator certam ignorauit hac de re Sinarum opinionem; aut ſaltem egregiè mentitus eſt, dum expreſsè, ac rotundè negauit *Sinas putare, Progenitorum animas in illis tabellis reſidere*; Nemo erit opinor, qui non magìs credendum iudicet tam certo, claroque Imperatoris Sinici de ſuis Sinenſibus teſtimonio, quàm externorum hominum dicto, qui omne id, quod aſſerunt, ex fallacibus tantùm aliquorum textuum Sinicorum explicationibus coniectantur. Sed alibi ex profeſso demonſtrabimus, eos non ſemel falli, dum hos ipſos Sinicos textus interpretantur, nec etiam in hac re veram Sinenſium Sententiam ex poeticis quibuſdam canticis, ac locutionibus, aut ex rhetoricis orationibus, ad excitandum affectum accommodatis, inquiri oportere. Et quidem magnopere mirandum eſt; iſtos Dominos, omnia, quæ ab antiquis Sinarum ſapientibus dicta ſunt de ſumma Intelligentia, Sapientia, Iuſtitia, ac Poteſtate *Xam ti* (Supremi Imperatoris) velle à nobis, vt rhetoricas exaggerationes, vel illuſtres metaphoras accipi; cùm tamen in eo argumento nullus queat eſſe exaggerationi locus, nihilque tam amplum, ac magnificum dicatur, quod non ſit infra tanti Numinis dignitatem; eoſdem verò, vbi celebratur defunctorum memoria, quo in loco ad excitandos affectus, inuitationes mortuorum, allocutiones, & cæteras huiuſmodi figuras maximam habere vim, nemo ignorat, metaphoras inde omnes, ac Rhetorum figuras reijcere, in tantum, vt vel ipſa Poetarum carmina, atque Oratorum erga defunctos præconia propriè rigideque, vt verba ſonant, accipienda eſſe velint, & quiſquis aliter illa acceperit, tanquam Sinicorum textuum corruptor, ac veritatis diſſimulator accuſetur,

43 Ad hanc tamen accuſationem penitus diluendam, præter luculentam illam Imperatoris declarationem, aliaque in primo memoriali indicata teſtimonia *num.* 52., *&* 53., modò nouiſſimos teſtes in hoc Summario producimus, nempe quamplures Chriſtianos iuratos *num.*3. *lit.T. lit.Z. lit.TT.num.*5.*lit.T. FF.num.* 6. *lit.C.non iuratos autem num.*5. *lit.KK. num.*6. *lit. BB. MM. num.*9. *lit. K. num.* 10. *lit. F. gentiles quoque num.* 7. *lit. P. SS. V.*4. *D.*5.

44 Quæ verò ſint, quæ in illis tabellis inſcribi ſolent, exponuntur in

Summ.

Digitized by Google

Summ. num.3. lit. RR., *& num.9. lit.H.*; Quòd item hæ tabellæ ponantur loco picturarum, quæ in Europa haberi ſolent ad poſterorum memoriam, teſtantur viginti Gentiles *num.7.lit.O.*, & vnus Chriſtianus *nu.9. lit. L.*

45 Quod deniq; in his Tabellis ſcribantur Progenitorum nomina tātū ad filialem affectum, & memoriam Parentum excitandam, teſtantur Chriſtiani iurati *nu.1.lit.N. nu.3. lit.E. lit. EE. lit.QQ. num.5. lit.S. lit.FF.*, *non iurati num.6. lit.O. lit.S. num.9. lit.I. num.10. litt.F. Gentiles verò num.4. lit.F. num.7. litt. N. litter. V.4.* C.5.

46 Quòd verò attinet ad illam Sympathicam aeris animalis, per mortem diſſipati, attractionem ad huiuſmodi tabellas, quod præcipuum eſt Aduerſariorum ſiſtema, quamuis hoc figmentum ipſa ſui abſurditate ſatis indicet, quàm incredibile ſit, litteratos Sinenſes, alioqui minimè rudes, tam inſigniter vniuerſos delirare; quid tamen de ſimilibus fabulis ipſimet ſinæ iudicent, ſatìs declararunt ſuis reſponſionibus, ante triennium datis, cùm de huiuſmodi rebus interrogarentur, vti refertur in primo *Summario pag.106.* §.5.; Et quidem vnus ex præcipuis Imperij Miniſtris ibi memoratus pag. 108. *id vehementer reijciens*, *& indignans aiebat = abſit à magna doctrina Spuria illa imperitorum*, *& in lege Sinica falſariorum loquutio*, *& praxes*, *à mente ſapientum tàm aliena.* Alter nihilò minoris authoritatis, ac dignitatis, ibidem pag.110. circa finem, ſemel iterumque diſtinctè aſſeruit, *à nemine magnæ doctrinæ beneperito credi*, *aut dici*, *animas tum Confuſij tum Progenitorum reſidere in illis tabellis* Xin guei *dictis*, *coram quibus celebrantur cæremoniales ritus*, *aut in eas deſcendere*. Idem pag.111. circa finem reſpondit: *de agnoſcenda in Confuſio*, *& Progenitoribus mortuis diuina quadam virtute bene faciendi*, *& ab illis idcirco bonis SPERANDIS*, *ac petendis*, *aut de præſentia credenda animarum in tabellis*, *apud Sapientes*, *& Magnæ doctrinæ peritos*, *ne vmbra quidem horum omnium eſt*; *& quis hoc ſomniat?* Eadem fere habet, & tertius teſtis ibidem pag.113.

47 Quòd verò Illuſtriſſimus Cononenſis horum Magnatum teſtimonia contemnat, ſaltem tanquam ſuſpecta, quia ſola Ieſuitarum, licèt iuratorum, relatione nitantur, ſanè tam iniurioſa de Religioſis Viris ſuſpicio faciliùs excuſari poſſet, ſi PP. Societatis aliàs manifeſtæ falſitatis conuicti fuiſſent, vt conuictos fuiſſe in hac ipſa cauſa aliquot ex Aduerſarijs conſtat tum ex alijs locis tum præſertim ex iuſtiſſima querimonia, & accuſatione ſolemniter delata ad ipſam Sanctam Sedem ab Illuſtriſſimo Aſcalonenſi, de qua in primo *Summario num.1. litt.F. pag. 9. poſt medium*, *& lit.G. pag. 11. in fine*, *& lit.K. pag.14. poſt medium.*

De-

Digitized by Google

48 Denique quantùm ad honores illos, qui Confuſio exhibentur, & quos in tertio obſeruationum ſuarum capite inſectatur Illuſtriſſimus Dominus de Lionne, tam multa iam ante dicta ſunt in libris, ſcriptiſque exhibitis Sacr. Congregationi, vt ſuperuacaneum ſit, in hac re ampliùs immorari. Et quidem ipſemet Obſeruationum Author, cùm ex quinque capitibus, Chriſtianæ Religioni repugnare dixiſſet Confucij cultum, omiſſis tribus prioribus punctis, quæ communia ſunt etiam defunctis Progenitoribus, (& à nobis, quantum hoc loco ſat erat, diſſoluta iam ſunt) duo ſolùm poſtrema ibidem perſequitur, nempe, quod, & Confucius habeatur pro Sancto à Sinenſibus, quodque fuerit peſſimæ, ac perniciosæ Doctrinæ Magiſter. Sed iam centies dictum eſt, quid ſignificet vox Sinica *Xim* (quam Aduerſarij *Sanctus* interpretantur) Confucio, & aliquibus etiam viuis attributa, nempe nihil aliud, quàm excellentiam in aliquo genere, ac præſertim in Sapientia, aut Virtute morali, quas dotes in eo Philoſopho eluxiſſe, ex ijs, quæ referunt etiam aduerſæ Sententiæ defenſores, ac præſertim fuſiſſimè P. Nauarretta in primo volumine Tractatuum Hiſtoricorum &c. toto tractatu tertio, ſatis comprobatur. Sed qualiſcumque ſit opinio Sanctitatis Confucianæ apud Sinas, certiſſimè, ac manifeſtò conſtat, illum vel in magis ſolemnibus, vel in minùs ſolemnibus Ritibus non coli vt *Sanctum*, multoque minùs, vt *Numen*, ſed ſolum vt *Magiſtrum*

49 Quod enim Plato, atque Pythagoras homines *Sancti*, ac *diuini* vocarentur, hoc tamen nihil impediebat, quo minùs vtrumque poſſent eorum diſcipuli abſque Sacrilegio venerari vt Magiſtros.

50 Porro Imperator ipſe, Confucianæ Scholæ Supremum Caput, cùm finem propoſitum Sinis in cultu Confucij declararet, nihil aliud dixit, niſi *venerationem exhiberi Confucio tanquam Magiſtro*, quibus verbis verum, & vnicum, iuxta communem Sinarum doctrinam, finem voluit declarare illius venerationis.

51 Et quidem Confuſium non coli à Sinis, vt Idolum, aut alium ex ijs Spiritibus, quos Gentiles colunt, fusè oſtenditur in hoc Summario Teſtimonijs Chriſtianorum iuratis *num.1.lit.I. num.3. litt. CC. num.5. lit. Q. lit. EE.*, item Teſtimonijs non iuratis *num. 6. littera F.*, ac etiam Gentilium *num.4. littera D. numer.7. litt. T.*

52 Inſuper, Confucium dumtaxat vt Magiſtrum coli propter eius Doctrinam, aut etiam propter virtutum exempla, Sinis relicta, præter indicata in primo memoriali teſtimonia à *num. 42. ad 49.* id confirmant in hoc Summario Chriſtiani Teſtes iurati *numer. 1. lit.I. num.3. lit. C. R. CC. OO. num.5. lit.H. Q. EE.numer.6.*

Digitized by Google

*mer.6. lit.C. num.8. lit.B. non iurati num.6. lit.F. Z. CC. KK. num.9. littera A. num.*10. *lit.A.*, Gentiles verò *num.* 4. *litt: C. num.7.lit.R. lit.BB. KK. PP. D.3. H.3. M.3. R.3. X.3. C.4.H. 4.M.4.S.4.G.5.*

53 Quare honores, quos Litterati Sinenſes exhibent Magiſtro ſuo Confucio, rectè comparant ipſi Sinæ cum honoribus, quos Europeis Philoſophis eorum Diſcipuli quandoque præſtant; Ita enim loquuntur viginti Litterati Gentiles in *Summario Num.7. littera S.*; Qui illum colunt, celebrant illius doctrinam, æſtimant Virtutem, nihil verò ab illo petunt. Audiuimus & nos, in veſtris Regnis vixiſſe olim Litteratos, quos poſteri venerantur. Cogitamus nos illorum virtutem, & doctrinam venerationi eſſe, *nec ab illis præmia, pœnaſque expectari*. Quid igitur de Sinico Imperio Confuſium colente ſuſpicamini?

54 Quod verò Confucius fuerit prauæ Doctrinæ Magiſter, abundè refellitur ex his ipſis, quæ Superiùs circa primum punctum à nobis propoſita ſunt, & ex his quæ habentur in *Summario numero* 3. *lit.S. num.4. lit.B. num.5: lit.G.num.7. litt. Q. lit. T.4. num.9. lit.C.*

55 Porrò quòd à Confucio nil petatur, præter adducta in primo memoriali ſub *num.* 50. comprobatur in hoc Summario ex teſtibus Chriſtianis iuratis ſub *num.1. lit.K. num.3. lit.D. lit.V. lit.PP. num.5. lit.R. num.6. lit.C. non iuratis num.6. lit.H. lit.AA. lit. GG. lit.LL. lit.OO. lit.AAA. num.9. lit.B. num.10. lit. B. Gentilibus num.4. lit.E. num.7. lit:R. lit.V. lit:LL. lit. RR. lit. EEE. lit.OOO. lit.XXX. lit.N.4. lit.S.4. lit. Z.4. lit.A.5. lit.H.5.*

56 Nihil etiam à Confucio ſperari, præter teſtimonia allata in primo noſtro Memoriali prioris anni *num.*50. modò in hoc nouo Summario denuo teſtantur Chriſtiani iurati *num.1.lit.K. num.3. lit. DD. num.5. litt. EE. num.6. lit. C. non iurati num. 6. litt. AA. GG.*, *Gentiles autem num.7.litt.S. LL. EEE. KKK. I.4.*

57 Ac demum nullam penitus Confucio poteſtatem poſt mortem attribui à Sinenſibus teſtantur etiam Chriſtiani iurati in hoc *Sūmar.num.5.lit.I.,& lit.R.*

58 Non dubitamus tamen, quin D.Roſalienſis ea, quæ hactenus produximus, teſtimonia pro nihilo habiturus ſit, cùm de Neophytis noſtris loquens in ſuis breuibus notis ad Summarium, hæc habeat: *Nihil etiam attinet, quod Neophytorum Societatis teſtimonia diſcutiam. Etenim cùm patrijs ſuperſtitionibus à puero ſint aſſueti, & impensè dediti, mirum videri non debet, ſi Ieſuitarum doctrina, qua Sinenſes Ritus ab omni Idolatria eximuntur, adhæreant, vt proinde nullus dubitem, quin ſexcenta huiuſcemodi teſtimonia à Patribus Societatis adduci poſſint.*

59 E qu idem non ſexcenta ſolùm, ſed & multa millia teſtimoniorum

pro-

Digitized by Google

protulimus. Nam licet ſoli Litterati ſua nomina vnicuique teſtimonio ſubſcripſerint, aliorum tamen etiam eiuſdem Loci Chriſtianorum nomine commune teſtimonium ſe dare ſignificant in ipſa ſupplicum ſuorum libellorum Inſcriptione; & aliquando cæteri fideles in fine generatim idem teſtantur his verbis, *& cæteri qui maximo quidem numero, & vno corde, cum iuramento teſtantur*: Ita loquuntur Chriſtiani ex Vrbe *Xam Hai* (illorum verò pluſquam decem millia in ea Vrbe numerantur) in hoc *Summ.num.3.lit.TT*.

60 Porrò iniquiſſimam illam D. Roſolienſis de ipſorum fide ac ſinceritate ſuſpicionem ipſi Neophyti ſatis à ſe repellunt, dum clariſſimè proteſtantur, ſe ad huiuſmodi teſtimonium ferendum adductos fuiſſe nulla priuata affectione, ſed ſolùm ad exonerandas proprias conſcientias, eaſque liberandas à culpa grauiſſima, quam coram Diuina Maieſtate certò incurrerent, vt in hoc *Summario numero primo littera X.*, Similiaque habentur *num.3. litt.M. KK. LL. XX. num.5. lit.T. num.6. lit.D.*

61 Huc etiam faciunt, quæ ſuperiùs adducta ſunt in hoc Memoriali de ipſorum Sinenſium tanta verborum grauitate conceptis, totieſque iteratis iuramentis. Tot itaque nouellos Chriſtianos apud quos maior ſolet eſſe religionis reſpectus, & Iuriſiurandi reuerentia, tam facilè, tamque impudenter, in tam graui cauſa peierare voluiſſe, nemo niſi temerè ſuſpicari poteſt. Sane ſi duos, vel tres tantùm huiuſmodi Teſtes iuratos pro ſententia ſua adducere potuiſſent iſti Domini, non dubitamus, quin vſurpaturi fuiſſent illud Apoſtoli Pauli ad Hebr.*6. 16. omnis controuerſiæ eorum finis ad confirmationem eſt iuramentum*; Nam quos teſtes conſuluerit Illuſtriſſimus Dominus Maygrot ad ſuum mandatum fabricandum, liquet ex *Summario numero littera F. num.3. littera B. num. 5. littera T. num.7. litt.X.* Item in Epiſtolis, quas idem Sanctæ Sedi exhiberi curauit anno 1697. ad criminandum Confucij cultum, qui ad ſolos Viros, eoſque Literatos pertinet, etiam mulierculárum teſtimonium adduci videmus, in hiſt.Cul.Sin.pag.430.

62 Accedit, quòd non ſeorſum ſinguli, ſed Viceni, triceni, & quinquageni ſimul iurati teſtantur; & quòd non præcipitanter, & inconſultò ad teſtificandum proſiliant; ſed habita priùs diligenti inter ſe deliberatione, & conſultatione, vti expreſsè ſignificant aliqui ex illis in hoc *Summario nu.5.litt.DD.* Inſuper hanc ipſam, de qua teſtantur, communem eſſe Sinici Imperij doctrinam conſtanter aſſeuerant etiam ipſi Gentiles, *num.7. lit.Z.*, & *lit.ZZ.*, & *lit.A.4.*, & *G.4.*

63 Nequè demum hos aſpernari poteſt D. Roſalienſis, quaſi minùs peritos librorum, ac rituum Sinicorum, præſertim cùm ipſimet cauſam ſuæ ſcientiæ, & quidem multiplicem afferant, dicentes,

ſe

ſe ab infantia ſtuduiſſe ſuis libris, ſe peritos Rituum, ac legum, tum veterum, tum recentiorum, ac ſe conſcios eſſe eorum, quæ defendunt, in Summario num. 1. *litt. B. num.* 3. *litt.* KK. *num.* 5. *litt.* CC. Et quidem plurimorum ex his Teſtibus litterarij gradus, etiam primarij, ad quos nemo aſcendit, niſi poſt probatam iteratis examinibus in ſinica doctrina excellentiam, ſatis indicant, quanta ſit eorum in hoc genere peritia, & exiſtimatio apud ſinas. Inter hos primo loco recenſendus eſt ſummus litterariorum examinum Præſes ex Regio Litteratorum Collegio, *Han Lin Yuen*, vti videri poteſt in *Summario num. 3. poſt lit. AA:* Alter verò primi ordinis Doctor, ſeu *Cin ſu*, *vt in Summario num. 6. poſt lit.* E. alij multi varijs litterarijs gradibus inſignes ſunt, vt apparet in ſubſcriptionibus *num.* 1. *poſt lit. Y. num. 3. poſt litt.* K., *& poſt litt. AA.*, *&* GG. *&* XX. *num.* 5. *poſt lit. Z.*, *&* HH. *num.* 6. *poſt lit. E.*

64 Certè ex tam illuſtribus, tam explicitis, & expreſſis, quæ à tot tantæque fidei doctrinæ atque authoritatis Viris prolatæ ſunt, atteſtationibus certiùs colligi poſſe videtur, quæ ſit hodierna in Imperio ſinico litterariæ ſectæ de hiſce rebus vera ſententia, quàm ex paucis quorundam librorum textibus; quos iſti Domini plerumque perperàm, aut minùs fideliter adduxerunt; præſertim cùm id etiam non ſemel fecerint in verſionibus textuum aliquorum, quos ex noſtrorum PP. Catechiſmis ſinicè editis attulerunt, vt videre eſt in quodam textu P. Emmanuelis Diaz, quem affert Illuſtriſſimus Roſalienſis *pag. 36. num. 89.* quamuis vt ſibi caueat, dicat ibi, ſe illum referre ex cuiuſdam Patris relatione, ad comprobandum, ab eo Patre reputari idololatricum funebrem cultum, qui præſtatur in Aulis Progenitorum. Nam textus ille loquitur ſolùm de Templis Idolorum, & illa verba *in templis Progenitorum*, vel fraudulenter, vel imperite, certè contra fidem Authographi, quod hìc habemus, in textum Patris Diaz inſerta ſunt.

65 Alias plures huiuſmodi fallacias oſtendemus in noſtra ad iſtorum DD. Obſeruationes reſponſione, ex qua etiam apparebit, nos non refugere textuum ſinicorum examen; quinimò illud maximè optamus, & ad hunc finem, vt ſecurius, & ſine fraude fieri poſſet, nobiſcum è China attulimus maximam librorum, tum veterum, tum recentiorum copiam; cùm vera Sinenſium Doctorum ſententia non ex vno, vel altero excerpto loco, ſed ex toto libri contextu colligi debeat. Cæterùm quos modò iſti Domini textus afferunt, eoſdem multò ante viderunt, & examinarunt complures Miſſionarij, qui tamen in aliam ab jllis ſententiam, eorumdem librorum Sinenſium authoritate innixi, abierunt, vt abundè patet ex eorum Miſſionariorum impreſſis opuſculis.

66 De-

Digitized by Google

66 Denique nulla fit iſtis Dominis iniuria, ſi dicantur Sinicos libros meliùs, quàm ipſi, vtpote homines Europæi, quique non ante multos annos Chinam ingreſſi ſunt, intellexiſſe tum Litterati, ac Doctores Sinenſes, qui omnes inter ſe concordes contraria prorsus iſtorum Dominorum opinionibus conteſtantur; tum ipſe Sinicus Imperator, qui tam dilucidè veram Sinicæ ſcholæ doctrinam in ſua Declaratione explicauit.

67 Hanc quidem tam egregiam, tamque Chriſtianæ Religioni proficuam, & honorificam Declarationem, obſcurare, aut etiam in Atheiſticum ſenſum pertrahere conantur Aduerſarij. Sed alius fuit ſenſus Epiſcoporum Chinæ, pluriumque ex omnibus Ordinibus Miſſionariorum, qui eamdem Declarationem cum maximo gaudio acceperunt in China, & eius varia exemplaria ad Apoſtolicam Sedem, non ſine illius commendatione, miſerunt.

68 Item longè aliter de hac regia declaratione ſenſerunt 50. Litterati Chriſtiani in hoc *Summario num. primo lit. H.* ita, ſcribentes; *etiam ſi extet pro fundamento hac in Cauſa Imperatoris noſtri declaratio, cum ſententia præcipuorum Magnatum, ac Doctorum huius Imperij, qui dictorum Rituum ſenſum ſuis ſcriptis, ac ſigillis firmarunt*; Quibus verbis non ſolùm firmatur aduersus obiectiones Illuſtriſſimi Cononenſis ſubſiſtentia priorum Teſtimoniorum, quæ Magnates illi Pekinenſes edidere, relati in primo *Summ. nu. 7. lit. SS. pag. 62* Sed præterea cùm dicant, Imperatoris declarationem extare pro FVNDAMENTO in hac cauſa, quis credat, illos tàm turpiter hallucinatos fuiſſe, vt acciperent pro ſuæ ad religionem ſpectantis cauſæ fundamento ſcriptum, quod ipſum atheiſmi fundamentum contineret?

69 Inſuper cùm ſimilia de hac Imperatoris Declaratione teſtentur alij decem litterati Chriſtiani in hoc *Summario num. 5. litt. BB.* incredibile prorsus eſt, homines Chriſtianos in doctrina Sinica ab inneunte ætate enutritos, atque verſatos, aut non vidiſſe in hoc Regio Decreto atheiſmi principia, quæ tamen ſe vidiſſe iactant homines Europæi, aut ſi viderunt, nihilominus Decretum illud adeò laudare atque extollere voluiſſe? Nec prætereunda ſunt Litteratorum gentilium præconia, quibus illi hanc Imperatoris declarationem, vt omnino conformem genuinæ, ac ſinceræ Sinenſium doctrinæ prædicant in hoc *Summario num. 2. lit. F. H. K. N. num. 7. litt. EE. GG. MM. XX. YY. AAA.* Plerique horum expreſsè affirmant, poſt Regium Decretum non eſſe ampliùs dubitandum, nec vlteriùs inquirendum de his rebus. Et tamen Authores Obſeruationum ex ipſo Regio Decreto potiſſimùm ſumunt de his rebus dubitandi, & cauillandi occaſionem.

70 Quanta verò iniuria eſt, atheiſmi reum facere, immò etiam publicum Atheiſmi profeſſorem, ac Magiſtrum, ac per totam Europam cum infamia traducere Principem, cuius præclara ſunt

in

Digitized by Google

in legem Chriſtianam merita? cùm tamen tantum de illo Crimen aliter non probent, quàm ex contortis, & frequenter falſis interpretationibus quorumdam textuum excerptorum ex commentarijs, ipſius Imperatoris nomen præferentibus; Quamuis exploratum omnino ſit, illos Commentarios ab Imperatore non fuiſſe compoſitos, ſed tantùm eius nomine editos; tanquam Explicationem Magiſtrorum illi adhuc Adoleſcentulo traditam, vnde, & illi Libri habent pro titulo *Te Kiang*, hoc eſt quotidiana explicatio; & de his alijſque ſimilibus recentiorum Commentarijs protulit ea Imperator, quæ habentur in *primo Summario pag.* 506. ſed quamuis concederemus eos commentarios, & eſſe Imperatoris, & expreſſum Atheiſmum continere, quod tamen falſum eſt, nihilominùs poſterior eiuſdem certa, & definita reſponſio, per totũ Jmperium Sinicum authenticè publicata, Libris tamdiu ante ab eodem Adoleſcentulo editis, in hoc præſertim puncto anteferri deberet, cùm vera ſit ſententia illa Platonis legum l. 10. *Profectò* nullus eorum (Atheorum) ab Adoleſcen-
„ tia vſque ad ſenectam in hac opinione, quòd Dij non ſint, per-
„ ſeuerauit.

71 Denique animaduertendũ eſt, quod etſi dicatur Imperator aliquo modo Deum agnoſcere, & adorare, non tamen accenſendus eſt illis veris adoratoribus, qui Deum adorant in ſpiritu, & veritate, ſed potiùs inter illos numerandus, qui, vt inquit Apoſtolus *cap. primo ad Rom. cum Deum cognouiſſent, non tamen ſicut Deum glorificauerunt*.

72 Sed admirabile prorſus eſt nouum iſtorum DD. Siſtema, quidum ipſum Imperatorum alioſque Sinas verè atheos, ſimulque verè Idololatras eſſe contendunt, verum atheiſmum, veramque Idololatriam, res vtique diſiunctiſſimas, & hactenus omnium opinione contrarias, inter ſe iungere, & conciliare conantur. Idque in omnibus ferme ſuarum obſeruationum capitibus faciunt.

73 Diximus *verum atheiſmum verámque Idololatriam*; Nam quin aliqui dicentes in corde ſuo, *non eſt Deus*, ijs tamen, qui à cæteris Dij putantur, externum, & ſimulatum, & nihilominùs impium atque idololatricum cultum exhibere poſſint non dubitamus. Quamquam vix credibile videtur, vt integra natio à tot ſæculis in hac tanta Religionis ſimulatione vniformiter perſeuerauerit, immò nec intelligi omnino poteſt, quomodo ibi ſit Religionis imitatio, vbi nullo vnquam tempore vllum Religionis genus extitiſſe dicitur; cùm nec ſine corpore vmbra, nec abſque exemplari eſſe poſſit imago, vt contra Academicos, veritatis comprehenſionem abnegantes, & ſolam admittentes aliquam veritatis ſimilitudinem, Sanctus Auguſtinus acutè, ac rectè philoſophatur.

74 Quan-

Digitized by Google

74 Quantum autem iſti Domini abutātur quorundam noſtrorum Miſſionariorum verbis,ad comprobandum, vniuerſos Sinas Atheiſmi tenebris penitus obcœcatos eſſe,alibi oſtendemus; certum enim eſt,nullum ex noſtris Patribus id vniuerſim affirmare.Imò P.Riccius , quem primo loco citat author obſeruationum *num. 64.* *& in cuius ſententia omnes. reliquos Ieſuitas abſque differentia, cōcordare* idem ait *n.66.*id expreſsè negat in illis ipſis verbis,quę ibidem referuntur ; alij verò Patres in his, quæ ex illis citantur, locis , ſeipſos ſatis explicant , quo ſenſu pleroſqne Sinas atheos eſſe dicant. Profectò etiam Phariſæorum ſecta ; ita quondam à prima ſua inſtitutione degenerauerat in plurimis ſuis ſectatoribus , atque in eos errores inciderat , vt Chriſtus Dominus eius ſectæ doctrinam in Euangelio paſſim reprǽheuderit , & *fermentum Phariſæorum* appellauerit , hoc tamen non obſtabat , quò minùs aliquot ex illis ſectæ ſuæ primigeniam , & incorruptam doctrinam adhuc ſequerentur ; & inter hos ipſe Paulus Apoſtolus,qui gloriatur,ſe Phariſæum,& filiū Pariſæorum eſſe act.c.23. & cap. 26. ſic ait : *Quoniam ſecundùm certiſſimam ſectam noſtræ Religionis Vixi Phariſæus.* Et quidem etiā inter hodiernos litteratos non deeſſe,qui ſecundùm antiquam, & veram ſuæ ſectæ doctrinam aliquo modo agnoſcant, & colant verum rerum omnium Dominum , immeritò iam negant Domini Aduerſarij , cùm Hiſtoriam edicti Imperatoris Chinæ,impreſſam Pariſijs anno 1700. id expreſsè aſſerentem , Illuſtriſſimus *D. de Cicè* tum ſuo, tum aliorum Miſſionariorum Gallorum nomine, vt in omnibus veritati conformem approbauerit : Idquè modo expreſſe confirmatur teſtimonio litterati Chriſtiani in hoc *Summar. num.10. lit.E.* ſic loquentis. *Inter illos , qui S. Legem non ingreſſi ſunt , duplex eſt hominum genus ; ſunt veritatis ſectatores , illique ſciunt cœlum , terram , hominem , reſque omnes eſſe à vero Deo productas , ſunt & homines non intelligentes , iſti ignorant , vnde hæc omnia profecta ſint .*

75 Hæc pauca pro loci opportunitate , & anguſtia temporis hîc ſummatim , & obiter annotaſſe ſufficiat circa illas horum DD. Obſeruationes , vt appareat,quibus fundamentis illi permoti fuerint ad oppugnandam ſententiam , & praxim Societatis iam inde ab anno 1606. à P. Alexandro Valegnano in Conuentu Macaenſi poſt longam deliberationem ſtatutam , ac deinde Pontificio decreto confirmatam , & poſtmodum in Cantonienſi Conuentu ab omnibus variorum Ordinum Religioſis, eundem in locum pro Chriſtiana fide relegatis,communi conſenſu receptam, ipſo etiam R.P.Nauarretta propria manu ſubſcribente,quę ſubſcriptio originalis hîc habetur .

76 Veritas autem eiuſdem ſententiæ , & ſubſiſtentia decreti Alexandri

Digitized by Google

dri VII. comprobata deinceps fuit, tum quatuor Epiſcoporum teſtimonio, qui nos ſuos Procuratores conſtituerunt, vt eorum nomine contra falſas aliorum informationes coram Sancta Sede proteſtaremur, vt in primo *Summario n.1. lit.A.B.C.* tum potiſſimum Epiſtolis Illuſtriſſimi D. Aluari de Beneuente Epiſcopi Aſcalonenſis, partim ad Sanctitatem Veſtram, & ad Sac. Congregationem de Propaganda, partim ad alios directis, quarum particulas aliquot dedimus in primo *Sum. ſub n.1. à lit.D. ad lit.L.* Huius autem Præſulis eximia doctrina, probitas, ac prudentia notiores ſunt in hac Aula, quàm vt quidquam illius exiſtimationi detrahere poſſint dicteria, & conuicia, quibus illam inſectatur Auctor Obſeruationum in peculiari folio *de Reuerendiſſimo P. Fr. Aluaro de Beneuente*; Quantum verò ad peritiam huius Epiſcopi in doctrina Sinica, & in controuerſijs, de quibus nunc agitur, alibi opportuniùs illa vindicabitur ab Aduerſariorum calumnijs, oſtendendo, reſponſiones laudati Epiſcopi immeritò repræhenſas à D. de Lionne, veræ doctrinæ Sinicæ fuiſſe omnino conformes. Interim pro illius defenſione ſufficiunt omnia Sinenſium Litteratorum teſtimonia, in hodierno Summario relata, quibus & Illuſtriſſimi Aſcalonenſis reſponſiones omnes egregiè confirmantur, ſimulque fortiſſimè refutantur omnes cauilli, & accuſationes Illuſtriſſimi Roſalienſis. Alia verò, quæ in breuibus notis afferuntur à D. Roſalienſi, tam leuia ſunt, vt refutatione non egeant.

77 Nec etiam opus eſt immorari in refellendis exceptionibus, quas opponit alijs Epiſcopis, ac Vicarijs Apoſtolicis, ſimulque aliorum Ordinum Miſſionarijs, eandem, quam Societas ſequitur, ſententiam defendentibus, quos idcirco vocat ignaros linguæ, ac doctrinæ Sinicæ, ſtudio partium addictos, praua affectione obcæcatos, falſæ doctrinæ principijs imbutos &c. De nobis autem, cæteriſque Miſſionarijs Societatis, quæ in vtroque Obſeruationum libello liberiori calamo ſparguntur, non attinet hoc loco commemorare: quid tamen de noſtris Miſſionarijs ſenſerint aliorum Ordinum Religioſi, videri poteſt in locis primi Summarij indicatis in adiuncto Memoriali *ſub num.* 30. Quæ item in hoc Summario teſtificentur Litterati Sinenſes tum de peritia noſtrorum Miſſionariorum in lingua, & doctrina Sinica, tum de multitudine, atque excellentia librorum ab ijſdem editorum, ac potiſſimum qua diligentia illius Miſſionis fundatores omnia examinauerint, conſulendo veteres libros, & eos qui tunc viuerent Litteratos, differendoque cum eis de huiuſmodi Ritibus, & ſeparando bonum à malo, legi poſſunt *ſub num.2. lit.B.n.5. lit.BB.*

78 Nec prætereunda ſilentio ſunt mirabilia quędam, per Neophytos à noſtris Patribus directos patrata aduerſus nefarias Diaboli artes,

Digitized by Google

ad fidei, quam ſuſceperant, & profitebantur, confirmationem ab ijſdem, qui teſtes ſunt de facto proprio, Neophytis narrata in hoc *Summ. num.6. lit. SS.*& deinceps.

79 Vltimo tandem loco animaduertere oportet, iſtos Illuſtriſs. Dominos Aduerſarios nihil habuiſſe, quod opponerent ijs, quæ deducta fuerant in primo Memoriali *n.59.&c.*ad probandū, omnes fermè Miſſionarios Chinę cuiuslibet Ordinis in facto ſequi praxim Societatis, etiam illos, qui eandem praxim ſcribendo aut diſputando improbant; & quod plus eſt, nihil omnino reſpondiſſe ad facta quędam particularia, quę referebantur de ijſdē Illuſtriſs. DD. Cononēſi, & Roſalienſi, vt in primo *Sum. ſub n.2. lit. T. pag.33. & n.5. lit. HH. & II.* ac præſertim quod D. Cononēſis Sacramentum Cōfirmationis impertitus fuiſſet Neophytis Societatis, quos coram Sancta Sede tanquam indubitatos Idolorum cultores accuſat; quodque Ritum funebrem *Tiao*, Idolatria pariter imbutum, ſecundùm plurium ex Aduerſarijs ſententiam, per ſe ipſum pręſtiterit ante feretrum, ac tabellam Mandarini gentilis defuncti; Quare cum huiuſmodi facta, quæ iam pro confeſſis habenda ſunt, non ſatis cohęreant cum ſcriptis horum Dominorum, ſperamus, Sanctitatem Veſtram maiorem fidem eſſe habituram eorum operibus, quàm calamo, præſertim cùm ex ſcripto quodam Illuſtriſſimi D. Maygrot, in ipſa China impreſſo, & publicato, poſito in fine huius Summarij, appareat, dictum Illuſtriſſimum Dominum non verè credere defunctorum animas frui oblatis ſecundùm doctrinam Sinicam, cùm in eo ſcripto ex libris Sinicis probet oppoſitum; aliaque ibi habeat, ex quibus mitius interpretanda ſunt, quæ in ſuo libello tantopere exaggerat.

80 Quare proſtrati ad Sanctitatis Veſtræ pedes humiliter deferimus libellos ſupplices ac preces, cum lacrymis etiam ſanguineis Sinicæ Chriſtianitatis, cuius nobilior pars, Pekinenſes ſcilicet Neophyti; ita loquitur: *Verùm cùm habeamus in terris tantæ virtutis, tantæque intelligentiæ Supremum Pontificem, Dei, ac Domini Noſtri Ieſu Chriſti vices plena cum poteſtate gerentem, præſtat nunc ad eius pedes confugere, eique humillimè ſupplicare, vt ſummum Chriſti Paſſionis, ac peccatorum redemptionis beneficium intuitus, benignos in nos oculos conuertat, credatque, nos nulla re adduci potuiſſe, vt in re tam graui temerè, aut falſo iurare auderemus. Summario num. 1. litt. T.* Similia habentur *num.3. lit. M. lit. O. litt. AA. litt. BB. lit. HH. lit. KK. litt. LL. litt. XX. n.5. lit. T. n. 6. lit. D.*

Digitized by Google

3564 6696

Digitized by Google